

Hogyan lesz egy idegen Isten népe tagja? Hogyan bontakozik ki Isten terve munkája a migráció és misszió történetében?

"Kánaán földjéről származol, ott születél; apád emóri, anyád pedig hehita. Ilyen volt a születésed: Amikor megszülettél, nem kötötték el a köldöksinórodat, nem mostak tisztára vízzel, nem dörzsöltek le sóval, pólyába sem tettek. Senki sem szánakozott rajtad, semmit sem tettek meg veled ezekből, nem könyörültek rajtad. Kidobtak a mezőre, mert utáltak, amikor megszülettél. De én elmentem melletted, és megláttam, hogy véredben fetrengsz. Azt mondtam neked, bár csupa vér voltál: Maradj életben! Igen, azt mondtam neked, bár csupa vér voltál: Maradj életben! Nagyra növeltelek, mint a mező fűvét. Nagyra nőttél, fölserdültél, melled kitelt, szőröd kinőtt, de teljesen meztelen voltál. Elmentem melletted, és láttam, hogy már a szerelem korában vagy. Ezért rád terítettem ruhám szárnyát, és betakartam meztelen testedet." (Ez. 16.3-8)

Egy szép és megrázó történet. Ki beszél és kiről? Egy férfi, aki védelmezőként jelenik meg egy kidobott leánygyermek mellett? Lehetne, hiszen a mai napig számos leány csecsemőt dobnak ki, dobnak el a világon. Emberi történet, emberi nyelv... de az Úr szavai ezek. Így folytatja: *Megesküdtem neked, és szövetségre léptem veled - így szól az én Uram, az ÚR -, és az enyém lettél." (Ez. 16. 2-8)* Igen, így lettünk, csak így lehetünk Isteni: nyomorúságunkban, kivetettségünkben, meztelenségünkben eljön, és ránk borítja ruhája szárnyát. Befedez, megvéd, megtisztít, felékesít, hiszen a magáénak szerzett.

Hogyan lesz valaki Isten népének a tagjává? Hogyan kerül a migráns Ruth, a moábita jövevény, a jövőtlen özvegy Isten gondoskodásának hatálya alá? Hogyan munkálja Isten az ő misszióját egy jövevény életében? Három dolgot járjunk körül, a felolvasott szakasz alapján:

1. Amit Isten előkészített: megváltó struktúrák
2. Amit az ember tesz (1): bátor leleményesség
3. Amit az ember tesz (2): megváltó nagylelkűség

1. Amit Isten előkészített: megváltó struktúrák

Ruth történetének háttérében három olyan ószövetségi törvényi rendelkezés áll, amelyek nélkül az események nem alakulhatnának Isten terve szerint. Az első az a rendelkezés, hogy Izraelben aratáskor az elhullott kalászkot a földön kellett hagyni, valamint a mező szélét nem lehetett learatni, hogy a jövevények és szegények a megmaradtból élelemhez jussanak. (Erről esett szó az előző alkalommal.) A harmadik és negyedik fejezetben a történet kibontakozása háttérében két másik ószövetségi parancsolat áll. Az egyik az a törvény, hogy ha egy izraelita elszegényedik, és eladja birtokát, akkor legközelebbi rokona, a megváltó váltsa meg azt a földet, hogy az a család birtokában maradjon (Lev.25.25kk). A másik a sógorházasság rendelkezése, amely szerint ha valakinek meghal

a férje, és nem született gyermeke, akkor az elhunyt testvére kell hogy feleségül vegye (Deut. 25.5). Ennek oka, hogy az elhunyt családneve ne vesszen ki Izraelből. Ez talán nekünk kevésbé érthető, de különböző keleti kultúrákban a mai napig nagyon fontos, hogy a család a nevében is továbbéljen. Mindkét ügyben tekintélyes anyagi áldozatot kellett hozni a rokonnak, ezért megtörtént, hogy az nem tett eleget kötelezettségének (Deut. 25.7-10.)

Naomi, Ruth és Boáz történetének ma olvasott szakasza ezeknek a rendelkezéseknek a kimunkálását mutatják be. Úgy is láthatjuk azonban, hogy ezen rendelkezések, Istentől való társadalmi-gazdasági intézkedések készítik elő annak lehetőségét, hogy a migráció és misszió e különös története evangéliumi történet, Isten szabadításának a története legyen. Naomi, a keserűvé lett "kellemes", valamint Ruth, az ellenséges népből származó jövevény özvegy e törvények mentén találnak majd életet, vigasztalást, jövőt Izrael népében Boáz által.

Mi ennek a jelentősége a számunkra? Annak felismerése, hogy mielőtt bármi megtörtént volna, ami Ruth történetéhez kapcsolódik, azaz mielőtt Elímelek és Naomi fiaival elhagyta Betlehemet, mielőtt a Moáb földjére való vándorlásuk a férfiak halálával végződött, mielőtt Naomi és Ruth visszatért Betlehembe, hogy ott az özvegyek nehéz kenyerét egyék, Isten már régen elkészítette a megmenekülés útját. Amikor a moábita Ruth megérkezik, egy olyan világba érkezik, ahol Isten már elkészítette a szabadulás útját azáltal, hogy a megváltás társadalmi-gazdasági struktúráiról gondoskodott. Mindez pedig rámutat arra, hogy mennyire nem mindegy, milyen törvények formálnak egy társadalmat, illetve milyen rend, milyen struktúrák működnek Isten népében. Mert a rendelkezések, amelyek a társadalmat formálják, Isten ajándékai.

A törvényekkel, szabályokkal kapcsolatos két, egymással ellentétes és téves hozzáállás között ismerjük fel a harmadikat ennek fényében! Az első az antinomizmus, a törvény és a szabályok teljes elvetése. Számos formája, keresztény és nem keresztény változata van annak, hogy miért és hogyan fordul valaki szembe a szabályokkal, törvényekkel. Sokan vannak, akik nyíltan, vagy csak szívük mélyén megvetik a szabályokat, megvetik a törvényt, legyen az társadalmi-jogi, vagy éppen munkahelyi szabályozás, vagy Isten törvénye, vagy éppen egy gyülekezeti közösség rendje. Az alapvető hozzáállásod, hogy a törvény, a szabály rossz, gúzsba köt, megterhel, felesleges. Talán éppen azért jutnak el ide sokan, mert valóban a törvény elnyomó, túlfeszített, az életüket gúzsba kötő valóságával találkoztak. De gondolj egy pillanatra arra, hogy ha Izraelben Isten nem gondoskodik rendelkezéseiben a szegényről, a nincstelenről, az özvegyről, a jövevényről, a gyermek nélkül elhalt családjáról, akkor mi történne, amikor Ruth kimegy a mezőre kalászkot szedegetni? Találna-e valamit? Vagy amikor odafekszik Boáz mellé? Lenne-e ebből megváltó házasság? Mindezeket azért teheti meg, mert azt Isten rendelkezései előkészítették. Vajon mi történne egy olyan társadalomban, ahol nincsen előre lefektetett intézménye ezeknek a helyzeteknek? Elég lenne-e az emberek jóságára építeni, és ugyanígy alakulhatott volna a történet? Az antinomisták, a törvényt, a szabályokat ellenzők gyakran nem veszik észre, hogy Isten akarata megváltó struktúrák létrehozása a társadalomban, a közösségekben, az egyházban.

A másik oldalon találjuk azokat, akik viszont túl sokat gondolnak és túl sokat várnak a törvénytől; nevezzük őket törvénykezőnek, vagy legalistának. Ők azt gondolják, hogy ha körbe veszik magukat szabályokkal, az elég. Van törvény - társadalmi, közösségi, Istentől való erkölcsi vagy hitbeli - és a többi nem az én dolgom. Ők azt nem látják - amit az antinomisták igen -, hogy a törvény, a szabályozás önmagában nem ad életet. Előkészíti az élet beáradását, de nem nyújt, nem támaszt életet. Mert hiába Isten rendelkezései, azokat ki lehet játszani. Lehet úgy csúrní, csavarni a törvényt, hogy nem jelenik meg az az

isteni gondoskodás és törődés, amit Isten abban elrejtett. Eleget tehetne a törvénynek úgy Boáz, hogy abból nem fakad élet, jövő, kegyelem Ruth és Naomi számára.

Mert a törvény nem lényegtelen, de a törvény nem is minden. Mindez persze messze vezet, amire most nem tudok kitérni. Hiszen nem mindegy, hogy milyen a törvény - és ez felveti a keresztény törvényalkotók feladatát, elhívását. Megváltó, az életet támogató törvények, rendelkezések, szabályok, intézmények vannak egy társadalomban? Isten népében, az egyházban? Érdemes ezeket végiggondolni. De ha ma csak azt felismerjük, hogy esetleg a törvény- és szabályellenesség lázítja a szívünk, vagy éppen a törvénykezés tesz bennünket ítélkezővé és másokat lenézővé, akkor előbbre jutottunk. Előbbre, hogy meglássuk, hogyan munkál Isten életet, hogyan von be kegyelme közösségébe egy idegent.

2. Amit az ember tesz (1): bátor leleményesség

A történet azzal folytatódik, hogy egy megváltozott Naomit látunk magunk előtt. A keserű és passzív özvegy (1 fej.), aki reménységet nyer, amikor kiderül, hogy Ruth a közeli rokon Boáz földjén szedegethet (2.22), a harmadik fejezetben úgy áll előttünk, mint aki terveket sző. Nem is akármilyet, hiszen abban, ahogy Ruthot felkészíti a Boázzal való találkozásra, semmit sem bíz a véletlenre. Ez még nem is lenne különös, hiszen egy ilyen történetért nem kell évezredekett visszamennünk az időben. A meglepő inkább az, hogy a terv, amit Naomi sző, egészen világosan Isten tervébe illik, sőt, Isten tervének a részévé, a kivitelezésévé lesz. Lássuk közelebbről!

Ha valaki nyitott szemmel olvassa a történetet, nem tud először másra gondolni, mint hogy az idős Naomi Ruth személyében kiveti a hálóját a köztisztelőben álló, jómódú Boáz személyére. Ezt erősíti meg a Ruth számára előadott tervnek a ravaszsága, a merészsége, és az időzítése.

A terv nyilvánvalóan egészen *tudatos és célzott*: "*Mosakodj meg, kend meg magadat, vedd föl a ruhádat, és menj le szérűre.*" Azon kívül, hogy a kifejezések egyértelműen azt írják le, amint egy asszony vonzóvá tette magát, a helyszín alapján a korabeli olvasó még inkább érezte a tervben megbúvó erotikus feszültséget. A szérű ugyanis az erkölcsi szabadossághoz kapcsolódott Izrael emlékezetében. Hóseás próféta írja: "*Hűtlen lettél Istenedhez és szereted a paráznaság bérét, minden szérűn a gabonát.*" (Hós. 9.1) A képes beszéd mögött az áll hogy az aratás alkalmával este a szérűn, ahol férfiak és nők együtt maradtak, gyakran elszabadult az indulat. Hóseás szavai az Izraelt újra és újra megkísértő termékenység kultuszra is utalnak (Baál és Aserá tisztelete), amikor a paráznaság kultikus dimenziót is kaphatott az aratás idején, éjszaka a szérűn. Naomi célzatosságát mutatja továbbá az is, amint átgondolta, hogy mikor lépjen oda Boázhoz Ruth: amikor befejezte az evést és ivást, amikor jól érzi magát.

Ugyanakkor Naomi tervéhez nemcsak ez a pontosan átgondolt célszerűség, ravaszság kellett, hanem igen nagy *bátorság* is. Ha Ruthnak az éj leple alatt oda kell feküdnie Boáz mellé, nem tévesztheti el a férfit, hiszen akkor mindenki nagy bajba kerül. A szérű nem biztonságos hely. Naomi és Ruth azt is kockáztatja, hogy esetleg Boáz visszaél a helyzettel. Mert, félreértés ne essék, Naomi nem csábítani küldi Ruthot egy kaland kedvéért; sokkal többről van szó, amint látni fogjuk. Számít Boáz hűségére, feddhetetlenségére, valamint Ruth hűségére, tisztaságára is. (*heszed* - szövetségi hűség és szeretet, amiben Isten iránti feddhetetlensége is benne van) Ezzel együtt a terv igen merész, nem kockázat nélkül való.

Végül még egy dolgot meg kell látnunk abban, amit Naomi tesz, tudniillik hogy *megragadja a kínálkozó alkalmat: "Nézd csak, Boáz, a rokonunk, akinek a szolgálóleányaival voltál, ma éjjel árpát tisztít a szérűn."* Most van itt a lehetőség, most van itt az ideje annak, hogy Boáz szembesítse a rokoni kötelezettségével. És itt jönnek a bennünk feszülő kérdések. Miért van szükség erre az összeesküvésszerű eseménysorozatra? Ha Naomi korábban azt mondta menyeeinek, hogy *„adja meg nektek az Úr, hogy mindkettőtök nyugalmat találjon majd férjének házában"*, hogyan mondhatja most azt, hogy *"leányom, majd én keresek neked otthont, ahol jó dolgod lesz."*? Hogyan lehetséges, hogy ő maga kezdi megválaszolni saját imádságát? Mert ez történik. A gondviselészerűen adódott alkalmat megragadja és kihasználja. Nem tudjuk, miért volt erre szükség, miért nem lépett Boáz korábban Ruth felé, mint aki kész megváltani a családi földet, és kész utódot támasztani a meghalt fiúnak. De az is igaz, hogy a sógorházasság az elhunyt testvér kötelessége volt, nem a távolabbi rokoné. Az is lehet, hogy Boáz arra várt, nem lép-e a másik, nem megnevezett közelebbi rokon. Vagy mindkét fél a másikra várt... Pontosan nem tudjuk. Egyet azonban bizonyosan látunk: Naomi terve, Ruth engedelmessége része annak, ahogyan Isten kiterjeszti gondoskodása szárnyát az özvegyekre, ahogyan reményt, jövőt, életet készít nekik az ő népében.

Az alkalmakat, amelyeket Isten készít, meg kell ragadni. Jézus mondása is idekapcsolódik: *„Íme, én elküldelek titeket, mint juhokat a farkasok közé: legyetek tehát okosak, mint a kígyók, és szelídek, mint a galambok."* Okosak, vagy ravaszak, mint a kígyók. Mert amit Isten elkészít, amit készít, amit cselekszik, azt meg kell ragadni. Magunkhoz kell ölelni. El kell végezni, létre kell hozni. Igen, van, hogy amit kértél, amiért imádkoztál, azt neked kell megválaszolni - mert ő elkészítette az alkalmat, a helyzetet, a lehetőséget, ezért be kell lépni. Soha nem tisztességtelenül, de akár ravasz, átgondolt, előkészített módon. Gondold át ezeket a magad életében most! Nincs-e valami, amit kértél, amiért imádkoztál, és aminek most eljött az ideje? Minden készen áll, de te nem mersz lépni, tehetetlen és passzív vagy, és amikor meg kell ragadnod a lehetőséget, talán csak Istenre tolod vissza a felelősséget: *„miért nem adja ő?"* - Naomi megragadja az alkalmat, és ravasz, merész tervével részesévé lesz Isten missziójának, Isten munkájának.

3. Amit az ember tesz (2): megváltó nagylelkűség

Ruth, amikor Boáz meglepődve felébred, és kérdezi, ki ez a nő mellette, egyértelműen hivatkozik a megváltó szerepére és a sógorházasság intézményére: *"terítsd rá ruhád szárnyát szolgálóleányodra, mert te vagy legközelebbi rokonunk!"* Boáz válaszában ott rejlik hűség és istenfélő volta: *"Áldjon meg az Úr, leányom! Hűségedet most még jobban megmutattad, mint korábban, mert nem jártál az ifjak után, sem szegény, sem gazdag után. Ne félj hát, leányom, mindent megteszek érted, amit csak mondasz..."* Majd ígéretet tesz, hogy ha a létező közelebbi rokon nem vállalja a kötelezettséget, ő megteszi. Kész megváltani a földet, és feleségül venni Ruthot, ami a végső megoldás és szabadítás lesz a két özvegy számára, Elímelek családjának, és amivel Ruth teljes jogú tagjává lesz Isten népének.

Hasonlóan Naomihoz, itt is azzal találkozunk, hogy Boáz saját imádságát készül megcselekedni. Amikor először találkozik a mezőn a moábita asszonnyal, így áldja meg őt hűségéért: *"Fizessen meg tetteidért az Úr, legyen bőséges jutalmad az Úrtól, Izrael Istenétől, akinek a szárnyai alá jöttél oltalmat keresni."* (2.12) Ruth Isten szárnyai alá jött oltalomért, mondja Boáz, aki azzal szembesül, hogy ennek az oltalomnak ő lesz az

eszköze. Azzal, hogy vállalja a megváltó szerepét, valamint hogy feleségül veszi Ruthot, ő maga teríti rá ruhája szárnyát az özvegyre. Ő lesz Isten munkájának az eszköze.

Boáz a bírák korában, amikor mindenki azt tett, amit akart, nem élt vissza hatalmával, jómódjával, befolyásával. Kész mindezt Isten szolgálatába állítani az által, hogy elvállalja a szegényről és özvegyről való gondoskodást. A történetből kiderül, hogy Boáznak nem volt kötelező feleségül vennie a moábita asszonyt, valamint hogy ez áldozattal járt. Ezt találjuk a 4. fejezetben, ahol Naomi egy Boáznál közelebbi hozzátartozója nem vállalja a sógorházasságot ("*akkor a saját örökségemet teszem tönkre*"), és ez világítja meg előttünk Boáz cselekedetének igazi jelentőségét. Ő a rokoni kötelezettséget személyes biztonsága és jóléte elé helyezi.

Mi ennek a jelentősége ma? Egy bukott világban, ahol az emberi önzés, irigység, igazságtalanság hatalmas szakadékot hozott létre a gazdagok és szegények között, a megváltott közösség gazdasági etikája el kell, hogy érjen az önérdék feláldozásáig, az áldozathozatalig. A gazdasági áldozathozatal így lesz jelévé Isten a megváltásban bemutatott áldozatának. Vannak, akik befolyásukat, erejüket, gazdagságukat magától értetődőnek tartják, és vannak, akik mások hasznára fordítják, saját érdekeiket háttérbe szorítva. Boáz jómódú ember, de kész áldozatot hozni. Az ilyen embereket tudja igazán használni Isten. Ők azok, akik az áldozattal, amit ebben az anyagi világban hoznak, Jézus áldozatára mutatnak.

Szeretet, törődés, áldozat. Pénzben, időben, energiában. Használjuk, amink van Isten missziójában - ne csak a saját céljainkra. Legyünk kreatívak, legyünk kezdeményezők, szeressük az embereket, mint akik tudják, a mi szeretetünkön, törődésünkön, áldozatunkon keresztül Jézus Krisztus jelenik meg.

Hogyan és miért? Azért, mert ő így szeretett bennünket, ezt tette velünk, és ma így emlékeztet a történetünkre:

"Kánaán földjéről származol, ott születél; apád emóri, anyád pedig hettita. Ilyen volt a születésed: Amikor megszülettél, nem kötötték el a köldökszinórodat, nem mostak tisztára vízzel, nem dörzsöltek le sóval, pólyába sem tettek. Senki sem szánakozott rajtad, semmit sem tettek meg veled ezekből, nem könyörültek rajtad. Kidobtak a mezőre, mert utáltak, amikor megszülettél. De én elmentem melletted, és megláttam, hogy véredben fetrengsz. Azt mondtam neked, bár csupa vér voltál: Maradj életben! Igen, azt mondtam neked, bár csupa vér voltál: Maradj életben! Nagyra növeltelek, mint a mező fűvét. Nagyra nőttél, fölserdültél, melled kitelt, szőröd kinőtt, de teljesen meztelen voltál. Elmentem melletted, és láttam, hogy már a szerelem korában vagy. Ezért rád terítettem ruhám szárnyát, és betakartam meztelen testedet. Megesküdtem neked, és szövetségre léptem veled - így szól az én Uram, az ÚR -, és az enyém lettél."

Ámen!

(Lovas András)